

RÖSTEN I NATTEN

Surprise!" Ropet rungade i örat på mig och väckte mig ur min djup-sömn. Jag blinkade och försökte se vem det var som kallade på mig mitt i natten, men det var kolsvart i familjens hydda, och jag såg inte ett dugg.

Jag låg stilla en stund och hörde hur hjärtat bankade i bröstet på mig. Hade jag drömt? Men det hade inte verkat som en dröm.

"Surprise!"

Nu var rösten ännu högre, och mera pockande. Jag satte mig upp. "Hallå! Vem är det? Vad vill du?"

Rösten var manlig, djup och kraftig. "Lämna huset! Om du inte ger dig av kommer du att dö."

Jag öppnade munnen för att svara men fick inte fram ett ljud.

"Surprise! Du måste ge dig iväg. Nu!"

Befallningen var så högljudd och tvingande att jorden under mig verkade bäva. Jag trodde att alla i byn skulle komma springande och undra, vad som pågick hemma hos oss – men det verkade som om ingen annan än jag kunde höra rösten. Pappas snarkningar avslöjade att han sov. Mamma och Maria, min syster, rörde sig inte.

Jag var femton och inte alls redo att ge mig ut i världen på egen hand. Men jag visste att jag inte kunde ignorera den mäktiga, befalande rösten. Jag reste mig med ett ryck, klädde snabbt på mig och gick ut i natten. Jag visste inte vart jag skulle eller vad som skulle hända min familj. Det enda jag visste var att mitt liv stod på spel.

Detta hände för mer än 25 år sedan, och jag har inte varit tillbaka i byn eller sett mina föräldrar sedan dess.

Innan jag fortsätter med historien, vill jag berätta lite mer om mig själv. Jag växte upp som ett mycket fattigt barn i den utfattiga byn Cachote på landet i Moçambique. Jag hade aldrig hört talas om Jesus.

Nu tror jag ju att det var Gud som talade till mig den där natten för så många år sedan. Men jag har ingen aning om varför han grep in i mitt liv på ett så dramatiskt vis. Det enda jag vet är att han gjorde det.

Mina föräldrar var häxdoktorer, precis som deras föräldrar varit. Mor och far hävdade att de stod i kontakt med uråldriga andar, som var visa och mäktiga. Ibland märkte jag av *makten*, men jag skulle aldrig ha sagt att de här andarna var *visa*. Jag tyckte att de verkade elaka och nyckfulla. De älskade hämnd och grannfejder, och de verkade inte ha något emot att mina föräldrar utnyttjade dem för att göra pengar på andra människors olycka.

Trist nog var detta den enda andliga verklighet jag kände till, även om jag längtade efter något annat. Det verkade rätt självklart att de ynkliga andar, som mina föräldrar kallade på med sina besvärjelser, inte hade skapat världen jag levde i. De hade inte gjort det majestätiska lejonet, den ondsinta krokodilen eller den svårgenomträngliga jungeln runt byn, och inte heller stjärnorna på natthimlen.

Ibland, när jag tittade upp mot stjärnorna, fylldes jag av bävan, och av en frid som fick mig att glömma, för en kort stund, det hårda och fattiga livet i byn. Men det var inte så ofta som jag tittade upp...

Trots mina föräldrars ställning som häxdoktorer var min familj fruktansvärt fattig. Men det var å andra sidan alla andra också. Alla barn jag kände bodde i halm- och lerhyddor med ett eller två rum. På kvällen rullade vi ut våra tunna vassmattor på jordgolvet och sov axel mot axel. Mammorna lagade mat (när det fanns mat att laga) på öppna eldar som fyllde hemmet med rök. Samma eldar höll oss varma på natten och på vintern, när vi kröp ihop så nära flammorna att våra ben då och då sveddes av sprakande gnistor.

Precis som alla andra i byn var vi för det mesta utomhus. Vi gick in för att sova eller för att försöka hålla oss torra när det regnade, men vi levde inte inomhus på samma sätt som västerlänningar.

Ibland, när det inte hade regnat tillräckligt för att vi skulle ha mat att äta (eller när det hade regnat för mycket), överlevde vi på blad från maniokabuskar eller pumpor. Det smakade ungefär lika illa som det låter. Men jag var ofta så hungrig att jag var riktigt glad i bladen.

En annan måltid som jag avskydde var något som mamma kallade ”kycklinggryta” – fast utan kyckling. Rätten bestod i praktiken av hett saltvatten. Kött var en sällsynt lyx i mitt hem. Om vi hade turen att få tag i något, fick vi var sin bit stor som en fingertopp. Men vi fick inte äta upp den! Vi skulle hålla den under näsan och dra in doften av den medan vi drack av saltvattnet. Tanken var givetvis att smaksätta ”grytan”, men det fungerade inte. Vi tog mun efter mun av vattnet tills vi äntligen fick tillåtelse att svälja köttsmulan. Av kyckling, som sagt var, eller någon gång av get.

I oktober och november var hungern som värst. Då var maten från senaste skörden slut och det var svårt att hitta något ätbart i djungeln. I ren desperation var det alltid några som gav sig av på tretimmarsvandringen till Shirefloden för att samla näckrosrötter – trots att floden var hemsökt av krokodiler. Många fick sätta livet till. De dog hellre snabbt och våldsamt än svalt ihjäl. Svältdöden var både plågsam och utdragen.

Min by bestod av en ring med hyddor i en glänta i Moçambiques djungel. Jag var yngst av sju barn och min värld var så avlägsen som

tänkas kan från saker som telefon och television. Vi hade inget rinnande vatten och ingen elektricitet. Till närmaste läkarstation tog det nästan en hel dag att gå. Två av mina systrar dog innan de kunde få hjälp. Mina föräldrar bad andarna om hjälp, men fick ingen. Det fanns inga vägar till byn, bara upptrampade stigar. När rösten i natten befallde mig att lämna min familj, var det bara Maria och jag, de två yngsta barnen, som bodde kvar hemma.

HUR JAG FICK MITT NAMN

Folk undrar alltid hur jag fick mitt namn Surprise (övertäckning, egentligen Surpresa på portugisiska, men internationellt väljer han den engelska stavningen, övers. anm.). Det var för att jag föddes med en vit hårlock. Mina föräldrar blev överraskade, när de såg den, och kallade mig Surprise! Västerlänningar ler ofta, eller skrattar, när de hör namnet för första gången. I Afrika brukar man inte reagera, hos oss har namn nästan alltid sin egen speciella betydelse.

Mina föräldrar hade faktiskt tänkt ge mig namnet Try (försök), eftersom de *försökte* få en till pojke. Men när de såg den vita locken ändrade de sig. Kanske trodde det att det var ett omen – att jag var ett utvalt barn med särskilda krafter, som skulle tillåta mig att upprätthålla familjetraditionen och bli häxdoktor som de. Men Gud hade andra planer för mig.

Min far var lång och smal och hade hår, som spretade åt alla håll. Han var snäll och kom ofta hem med föräldralösa barn och med andra barn, som han hade räddat undan den ena eller andra djungelplågan. En pojke, som han tog sig an, hette Jalenti. Jalenti miste föräldrarna som tvååring, när pappan dog av spetälska.

Den stackars pojken hade också lepra, och vi fick bygga en hydda åt honom i skogen för att skydda oss mot smittan. Hans hud var övermålad med rosa fläckar, och han tappade håret tuss för tuss och blev allt skalligare. Det var jag som hade i uppdrag att placera ut Jalentis

mat, och dra i ett litet snöre som signal på att han kunde komma och hämta den.

Jalentis trista liv fick ett tragiskt slut, när han fick medicin mot lepran, drack allt på en gång och dog. Att min pappa tog hand om honom visade att han var en snäll man. Men för oss barn var han ändå, som de flesta fäder i min kultur, en distanserad auktoritetsfigur.

Mina älsklingsminnen av pappa har alla med fiske att göra. Under de år, när det regnade tillräckligt för att vår närmaste flod skulle föra vatten, brukade han komma med sin långa *kongakorg*, och så promenerade vi iväg tillsammans genom djungeln. Pappa gick fort, och jag minns hur jag måste ta i för att hålla jämna steg med honom. Han var alltid klädd i sin traditionella *kaplana*, det färgglada höftskynket. Vi hade inte mycket att prata om, men jag var nöjd med att bara få vara med honom. Och givetvis var jag glad av ett annat skäl också: om vi fick någon fisk, slapp vi maniokalöv eller ”kycklinggryta” till middag!

Jag brukade också följa med mamma till djungeln och leta efter örter, som hon och pappa använde till trolldrycker. Några av örterna som vi samlade användes färska, andra måste torka och förvarades i runda vasskorgar under föräldrarnas *dalimba*, den provisoriska säng som utgjorde hyddans enda möbel.

Mor var ganska kraftigt byggd och mera ljushyad än far. Hon knöt upp sitt hår med en tygbit och hon var ”tatuerad” överallt. Det betydde att hennes hud hade ristats på magen, armarna och låren för att hon skulle bli vackrare. Alla äldre flickor och kvinnor i byn hade liknande tatueringar. En gång kom jag hem från djungeln när min mamma gav en tonårsflicka en sådan skönhetsbehandling. Det syntes på flickan hur ont det gjorde att bli skuren i maghuden, och hon bet i en träflisa för att inte skrika högt. Men djungeln var inte fri från rivalitet, och flickorna var villiga att lida för att bli attraktivare.

Mor var inte förtjust i min fars begivenhet på att ta med sig mäniskor hem utan förvarning. Det var svårt nog att fylla de egna barnens tomma magar. Inte heller tyckte hon om fars drickande. Han kom ofta hem sent, berusad på en brygd som var vanlig i trakten, och

ropade högt på sin avlidna syster: "Fina! Fina!" Det senare gjorde inte mamma på bättre humör. Enligt henne ansåg pappa att Fina var en bättre person än hon. Han beskrev henne alltid som "den kärleksfullaste människa jag någonsin mött".

Livet var hårt för mamma. Ibland svalt hon för att barnen skulle få något att äta – och hon hyste inte minsta hopp att livet skulle bli bättre än det var.

Hon och far grälade alltid. Jag kommer aldrig att glömma den gången – jag var riktigt liten – när mamma kastade en tröskepinne på pappa och träffade honom i pannan så att blodet flöt. Jag grät och sprang och gömde mig under sängen. För mig kändes det som om allt var pappas fel, och jag ville säga åt mamma att vi kunde rymma och börja om någon annanstans. Men var? Och hur? Det var omöjligt, och jag teg. Precis som min mor började jag resignera. Livet var hopplöst.

PÅ VAKT MOT "TJUVAR"

Större delen av min tid gick åt till att vakta våra små odlingar med manioka, majs och andra grödor mot fåglar, apor och andra plågoandar. Varje eftermiddag efter skolan och alla veckoslut och helger gick jag ut på åkrarna, satte mig under soltaket som pappa byggt och sprang fram och viftade och skrek åt alla "tjuvar" som närmade sig. Vi hade försökt att hålla fåglarna borta med en fågelskrämma, men de lät inte lura sig. De satte sig faktiskt uppe på fågelskrämman, som om de ville driva med våra fåfånga försök att skrämmas.

Aporna var ännu modigare och förstörde mycket mer än fåglarna. Till skillnad från fåglarna åt de inte ens upp allt de plockade åt sig. En apa kunde stoppa en majscolv under armen, se en annan colv som verkade godare, släppa den första och plocka åt sig den andra. Sedan släppte han den andra, tog en tredje och så vidare tills mycket av grödan hade förstörts.

En dag kom mina vänner Divane och Albana och jag på ett smart sätt att lura aporna. Vi fångade en apa och hällde träkol över den så att pälsen blev svart. Sedan lät vi den återvända till flocken. De andra aporna blev rädda, sprang iväg och lämnade våra åkrar ifred – åtminstone för ett tag.

Det var segt och trist att vakta fälten mot fåglar och apor. Jag blev varm, trött och törstig. Men jag smet aldrig, för jag visste vad pappa skulle göra med min bak om jag misskötte mig. Men en grupp inkräktare kunde jag inte hålla borta, hur mycket jag än försökte: *mabobo*, de gula gräshopporna. När de kom, visste vi att året skulle bli långt, tufft och hungrigt. Vi såg svärmarna på kilometers avstånd, tiotusentals gräshoppor som färgade himlen svart och slukade allt i sin väg. Det tog dem bara ett par minuter att ödelägga våra åkrar. Vi försökte stoppa dem genom att vifta med ruskor med torrt gräs, men det var som att skjuta på elefanter med ärtbössa.

Jag hatade gräshopporna, inte bara för att de stal vår mat utan också för att de stank så förfärligt. Jag begrep aldrig hur andra i byn kunde äta de äckliga krypen – men det gjorde de.

Å andra sidan hade jag inte det minsta emot att äta trädmaskar. Deras tid var våren, och deras ankomst annonserades av fågelskrin i djungeln. Maskarna kom alltid när vi var som hungrigast, och många gånger var de vårt enda medel att hålla svälten borta. Maskarna smakade hyfsat, men lite senare på året avlöstes de av en av mina älskingsrätter – termiter.

De flesta amerikaner och européer kan inte föreställa sig att äta termiter, men de är faktiskt näringsrik föda och innehåller mycket protein. Många barn i Afrika äter termiter. När tiden var inne samlades byns folk på kvällen och tände en stor eld för att locka dem till sig. Runt elden grävde vi ett dike och i diket placerade vi ut kastruller och grytor fyllda med vatten.

Termiterna attraherades av ljuset och flög mot elden, bara för att omkomma i hettan och ramla rätt ner i kärnen. Nästa dag inspek-

terade vi bytet. Oj, vad glada vi var! Detta var vår motsvarighet till klapparna på julafton!

Vi jagade också råttor och möss, som mamma gjorde stuvning på. Vi grävde upp jorden efter dem, men hur begivna vi än var på kött – vilket kött som helst – gillade jag inte den här jakten. En farbror miste ett finger när han grävde efter gnagare – han blev biten av en orm. Jag tänkte på honom var gång som jag stack ner handen i ett hål och rotade efter något pålsigt för familjens middag.

Som barn var jag alltid rädd för att dö, och för de flesta av mina vänner var det likadant. Och det var sannerligen inte så konstigt. Vi omgavs av lejon, leoparder, hyenor, olika ormar, spindlar och mygg. Och så var det alla dessa rivaliserande häxdoktorer och deras förbannelser.

Faran lurade hela tiden vid dörren – bokstavligen. En gång när vi gick ut ur hyddan på morgonen låg en leopard uppe i ett träd precis utanför. Vi sprang in igen och stängde dörren, och hoppades att den var bastant nog att stå emot den stora katten, om leoparden skulle bestämma sig för att äta oss till frukost. Till slut lyckades pappa jaga bort den med glödande vedträn från elden, men vi var rädda att den skulle komma tillbaka. Som tur var gjorde den aldrig det.

Vilda djur var inte den enda fara vi var utsatta för. När gräset stod högt och tjockt var vi tvungna att spana efter *maphangas*, främlingar som enligt ryktet kidnappade människor och sålde dem som slavar i Malawi. Jag såg aldrig någon, men jag var ändå rädd. Mamma sade att de bar stora *rastas* och att jag skulle skrika på hjälp, om jag så mycket som skymtade en rastakille.

FÖDD TILL HÄXDOKTOR?

Från det att jag var nyfödd hoppades mina föräldrar att jag skulle följa upp familjetraditionen och bli häxdoktor. Jag led av astma och andra fysiska men, och när mor och far sökte helande för mig, sade andarna

att jag var sjuk för att jag inte överlät mig åt dem. Bara jag gjorde det, skulle jag bli frisk.

Min familj hade hållit på med häxmedicin i generationer. Farfar höll giftormar, som han behövde för olika ritualer, och dog när en av ormarna bet honom. Min barndom var full av underliga andliga erfarenheter och andligt betryck. Något annat liv kände jag inte till.

Mina föräldrar tjänade hyfsat. Det kom människor till dem var-enda dag. Många grät och sökte hjälp i utsiktslösa situationer. Kanske var ett barn sjukt, kanske hade aporna ruinerat grödan. De flesta hade med sig lite majsmjöl eller några höns, men en del av betalningen skulle alltid erläggas i kontanter.

Mor och far sade åt klienterna att gnugga pengarna mot kroppen ungefär som när man tvättar sig med en tvål i duschen. Sedan skulle de ta pengarna, stoppa in dem i ett skal och börja lukta på dem medan mina föräldrar utstötte ett konstigt läte (*heh, heh, heh*). Sedan började de prata med konstig röst. De gav råd, men råden var nästan alltid desamma och spelade på klienternas rädsla. Någon hade förbannat dem. De skulle snart dö. Andarna var arga och måste blickas. När klienterna hörde detta, var de flesta redo att göra vad än mina föräldrar sade åt dem.

Hade mina föräldrar verklig makt eller var de charlataner? Både och. Mycket var lurendrejeri, ren och skär bluff. Men jag vet också att de uppriktigt trodde på andarna, och jag upplevde många underligheter som måste betecknas som övernaturliga.

Det hände flera gånger att jag svävade ovanför golvet, när jag försökte sova på natten. Jag kämpade och sparkade och försökte komma ner, men det var som om jag hängde i luften. Hände detta på riktigt eller drömde jag? Allt jag kan säga är att det var nog så verkligt för mig som pojke, och oerhört skrämmande. När jag berättade för mina föräldrar om det, blev de upphetsade och slog på trummor för att åkalla andarna.

De trodde absolut att andevärlden var verklig, men det hindrade dem inte från att luras. Ett exempel på lurendrejeri var att de bad

klienten att stirra på vattnet i en skål tills han såg ansiktet på sin fiende i vattnet – på den som förbannat honom, hans gröda eller hans barn. Den hjälpsökande var rädd och arg och stirrade tills han såg ett ansikte framför sig. Och givetvis såg han det ansikte, som han hade förväntat sig att få se – grannen som tittat snett på honom, någon annan som han inte gillade.

Mina föräldrar frågade så: ”Vill du att personen du ser ska leva eller dö?” Vid det laget var klienten så uppskakad att han nästan alltid sade, att han önskade sin ”fiendes” död. Då fick han en pinne med en nål i ena änden och blev tillsagd att hämnas på fienden genom att slå på bilden i vattnet. De flesta tog pinnen och slog med all kraft i vattnet – vilket sakta men säkert färgades rött. Vattnet blev allt mörkare av ”blodet” och slagen blev allt hårdare. Klienten slog och stack i vattnet, hatiskt och frenetiskt, i ett försök att slita fienden i bitar.

Men det var inget blod. Pinnen med nålen var en rot från *mbela*-trädet, och mina föräldrar visste att den skulle färga vattnet rött.

Och ändå var lurendrejeriet verksamt. Ibland blev ”fienden” sjuk eller till och med dog. Numera tror jag att det berodde på klienternas tro. De ville så intensivt att det skulle ske, att det verkligen skedde.

Varje dag vid solnedgången, precis innan djungeln blev kolsvart, gick mamma ut och plockade lite av gräset, som växte längs den stig som klienterna kom och gick på. Det slängde hon sedan på elden i hyddan och bad tillsammans med pappa att andarna skulle göra livet svårare för alla som gick på stigen. För dem var andras svårigheter lika med egna inkomster. Det sista de ville var att människorna i byn skulle leva lyckligt och bekymmersfritt. Ibland nämnde de personer vid namn och bad andarna att föra dem till oss. Nästa dag kom de mycket riktigt – och klagade och grät över den ena eller andra olyckan.

ETT MISERABELT LIV

Jag för min del var nedslagen och olycklig, och jag grät ofta. En orsak till att jag kände mig så eländig var Maria, min syster. Jag trodde att

Maria var finare och bättre än jag, och det gjorde mig bitter. Hon var familjens klart lysande stjärna, och det visste vi båda två. Hon var vacker. Hon var duktig i skolan. Mina föräldrar kunde varken läsa eller skriva, men de visste att Maria var bättre i skolan än jag. Det räckte att de tittade på våra läxor. Hennes handstil var pryddlig och lättläst. Mina häften såg ut som om en tusenfoting hade skrivit i dem!

Jag var avundsjuk och behandlade henne fruktansvärt illa. När vi var små slogs vi mycket, och pappa tog alltid Marias parti och gav mig rejält med spö. En gång band han mig till händer och fötter och lät mig ligga ute i solgasset för att bli biten av rödmyror. Som tur var kom mamma och knöt loss mig – och hamnade i ett nytt våldsamt gräl med pappa.

Allt konstigt som jag såg och upplevde gjorde mig rädd. En dag, när mina kamrater och jag var på hemväg från skolan, kom en ung man gående emot oss. Jag trodde att han skulle gå runt oss men istället gick han rakt igenom mig. När den spöklika figuren passerade igenom min kropp, rös jag som om det plötsligt hade blivit kallt. Kamraterna märkte ingenting, men mig gjorde upplevelsen skräckslagen.

Mina föräldrar kunde inte hjälpa mig det minsta med min rädsla. Tvärtom! När jag berättade om skrämmande känslor och upplevelser, täckte de över mig med en filt och började slå på trummor för att andarna skulle manifesteras sig genom mig. De slog mig också, med en tagelpiska, eller på huvudet med en träslev. När jag grät av smärta, trummade de högre och slog mig hårdare – eftersom de trodde att andarna var på väg att börja tala igenom mig. Ibland fick jag ligga en hel natt under en filt, med mina smärtor och min skräck. Jag bad tyst att det snart skulle vara över. Till vem jag bad visste jag inte.

Mor och far sjöng sånger över mig som var helt meningslösa: ”Fågelns träd, lejonet sover.” De sjöng samma ord gång på gång medan de trummade. När jag knappt stod ut längre, började jag slingra mig hit och dit under filten som om jag inte kunde kontrollera mina rörelser längre. Jag visste att det skulle få mina föräldrar att tro att andarna

hade tagit över. Det gjorde saken lättare, för då slutade de piska mig och slå mig med slevan.

Som du förstår var min barndom inte precis lycklig och oskuldsfull. Jag mådde uselt och log bara sällan. Mamma sade ofta: "Skratta inte idag för då gråter du imorgon." Så även när jag gärna hade skratat, var jag rädd för att göra det. Mitt liv var hopplöst och plågsamt – tills rösten i natten väckte mig.

ÄVENTYRET BÖRJAR

När jag smet hemifrån den där natten, hade jag ingen aning om vart jag skulle ta vägen.

Men så kom jag att tänka på Gafar, min bästis i skolan. Han var en glad kille som hade lätt för att le och en trivsamt personlighet. Han var ett år äldre än jag, längre och kraftigare, vilket förstås betydde att han var en bra person att ha med sig på en farlig resa mot okända mål. Han älskade att prata om vad som helst, och på något vis fick han för det allra mesta som han ville. Hemvägen från skolan var lång, och Gafar lyckades ofta övertala främlingar att ge oss något att äta. Han sade att vi skulle dö av hunger om de inte hjälpte oss. Det var en begåvning som jag kunde få stor nytta av!

Jag bestämde mig för att gå raka spåret hem till Gafar. Hans familjehyddan låg ungefär två kilometer från vår, men i mörkret verkade det vara mycket längre. Jag suckade av lättnad när hyddan till slut växte fram ur natten.

Jag väntade utanför en stund och försökte komma på hur jag skulle få kontakt med Gafar utan att väcka resten av familjen. Men till slut bestämde jag mig för att ropa på honom och hoppas på det bästa.

"Gafar!" viskade jag.

Inget svar.

"Gafar!" Jag försökte igen, lite högre den här gången.

Ingenting.

"Gafar!"

Jag hörde hur någon rörde sig inne i hyddan och hoppades att det inte var Gafars pappa. Några sekunder senare visade sig min vän i dörren, insvept i sin sovfilt. "Vad gör du här?" frågade han.

Vi pratade tyst med varandra. "Jag måste ge mig av", sade jag, och berättade för honom om rösten och vad den hade sagt. Gafar sade inte att jag var tokig och skulle gå hem igen. Han gjorde vad jag hade räknat med. "Jag följer med dig", sade han.

Han smet in i hyddan igen, och när han kom ut igen några minuter senare var han påklädd och bar sin skolväska över axeln. Tillsammans försvann vi ut i djungeln.

2

VILSE

Jag låtsades som inget men att vara ute i djungeln mitt i natten var *skrämmande*. Från överallt hördes underliga läten, när ugglor och andra nattdjur kallade på varandra. Insekter surrade runt huvudet på mig. Ormbunkar och andra slingerväxter grep efter mina bara vrister. Flera gånger snubblade jag över någon fallen trädstam. Och så började jag "se" stora katter hopkrupna i vartenda träd.

I början viskade Gafar och jag upphetsat med varandra.

"Vem var det som talade till dig?"

"Jag vet inte. Jag tror att det var en väldigt mäktig ande."

"Och du litar på den!"

"Det han sade var sant, det är jag säker på."

"Och han sade att du skulle dö..."

"Om jag inte stack iväg, ja!"

I en timme eller så var Gafar på lika gott humör som vanligt. Men allt eftersom natten gick, blev vi tystare och tystare. Jag visste att han undrade om han hade gjort rätt, som följt med mig. Och jag började själv tvivla. Jag visste att jag hade hört rösten, det var inte det. Men kunde det inte ha varit en ond ande som velat lura mig? Kanske ville

anden lura bort mig hemifrån för att döda mig. Jag blev allt torrare i mun och hals.

Men ju mer jag funderade på det, desto tydligare insåg jag att det var något särskilt med rösten jag hört. Den hade låtit väldigt angelägen, men samtidigt väldigt vänlig – inte alls som de andar som talade genom mina föräldrar. Jag var säker på att rösten verkligen ville rädda mig, inte skada mig.

Men visst var jag lättad när solen äntligen höjde sig över horisonten. Det kändes som om natten hade varat för evigt.

Fast solen var inte bara till glädje. Snart var det hett: brännhett och fuktigt. När solen nått halvvägs upp på himlen badade Gafar och jag i svett. Och jag var så utmattad av sömnbrist att det snurrade i skallen på mig.

Plötsligt greppade Gafar om min arm och ryckte till. ”Se upp!” skrek han och pekade på marken framför oss.

”Vad är det?”

”En orm!”

Jag höll andan och stod absolut stilla. Allt jag kunde se var löven, vinrankorna och växterna som alltid täcker marken i regnskogen.

Efter en lång stund slappnade jag av och började andas igen. ”Vart tog den vägen?” flämtade jag.

Gafar skakade på huvudet. ”Jag vet inte. Den var precis där.”

Löven prasslade, och en liten ödla smet över stigen framför våra fötter.

”Kanske var det inte en orm”, medgav Gafar. ”Men det såg ut som en mamba.” Trots att det var så hett, frös jag. ”Minns du vad som hände...”, började Gafar.

”Jo, jag minns!” avbröt jag och gav honom en blick som betydde: *Hur kan du fråga något så dumt?*

För bara något år sedan hade en klasskamrat blivit biten av en svart mamba. Vi var några stycken som var ute i djungeln, när en av killarna plötsligt skrek till av smärta. Vi andra rusade omedelbart fram till honom – men när vi såg de blodiga sårn på hans ben, och

mamban som slingrade iväg, visste vi att det inte fanns något att göra. Pojken skrek av ångest och stora tårar rann nerför hans kinder.

Ett par killar sprang så fort de kunde hem till byn och hämtade hans familj, medan resten av oss stannade kvar och försökte trösta honom. "Det ordnar sig", sade vi, fast vi visste att det inte var sant.

När de vuxna kom var pojken medvetlös. Inom en halvtimme var han död.

Gafar och jag fortsatte tigande, plågade av våra minnen och vår rädsla. Vi visste så väl att regnskogen var full av faror som den svarta mamban och den ännu dödligare pufformen. Men efter ett tag var törsten värre än rädslan.

"Surprise?" sade Gafar.

"Ja?"

"Vi tog inte med oss något vatten."

"Det ordnar sig", sade jag hurtfriskt. "Vi kan hämta vatten i floden."

Jag ryckte på axlarna och fortsatte gå.

Det fanns gott om krokodiler i sjöarna och floderna runt vår by, och de var otroliga på att göra sig osynliga. Man såg dem ofta inte förrän det var för sent. Och när de väl slagit ihop sina mäktiga käkar runt någon kroppsdel var hoppet ute. Jag rös vid blotta tanken.

Efter ytterligare några timmars vandring i den heta solen började både Gafar och jag tänka, att vi hade gjort ett fruktansvärt misstag. Vi hade ingenting att äta. Myggor och knott attackerade i ett, och solen brände ner på oss utan minsta pardon.

Till slut satte vi oss ner för att vila och tänka igenom situationen.

"KOM, SÅ GÅR VI HEM!"

Efter ett par minuter sade Gafar: "Jag tycker att vi går hem." Det lät på rösten som om han räknade med att jag skulle argumentera emot. Men det gjorde jag inte.

”Visst”, sade jag. ”Vi borde nog gå hem igen.”

”Men rösten då?” frågade han.

”Rösten sade åt mig att gå, och det gjorde jag”, svarade jag. ”Nu är kanske faran över.”

Gafar såg lättad ut. ”Låt oss vila lite först”, sade han. Vi tystnade, och inom ett par minuter sov vi båda två.

När jag vaknade stod solen fortfarande högt men hade börjat sänka sig mot horisonten i väster. Om vi skulle komma hem före mörkrets inbrott fick vi sätta fart. Jag ville inte tillbringa en natt till ute i djungeln. Gafar hade också vaknat, och jag såg på honom att han tänkte på samma sak.

Vi reste oss och torkade av oss vägdammet. Jag var van vid att klara mig utan mat, men nu sved magen av hunger. Innan jag gjorde något annat var jag tvungen att hitta något att äta. Som tur var hittade vi snart ett mangoträd med flera runda, gula frukter hängande på grenarna. Gafar och jag plockade på oss mango med båda händerna och glufsade i oss för allt vi var värda. För mig var det de bästa mangofruktur jag någonsin smakat. Om jag hade vetat hur många jag skulle sätta i mig under de kommande veckorna, hade jag nog inte varit lika entusiastisk.

Styrkta av frukten började min kompanjon och jag vandra hem över. Vi var överens om vägen. Ingen av oss tvivlade på att vi gick åt rätt håll. Vi gick tills det började skymma, och var ändå inte framme vid den stig, som ledde direkt till vår by.

”Vi är hemma innan det blir mörkt”, sade jag i ett försök att övertyga mig själv. ”Vi måste stöta på stigen när som helst.”

”Det är klart”, log Gafar. ”Vi är nästan hemma.”

Men så var det inte. Det verkade som om stigen till byn hade försvunnit. Det är lätt att förlora orienteringen i djungeln. Träden, vinrankorna och de andra växterna är så tjocka att skogen blir till labyrinth. Det finns inga landmärken och snart tycker man att allting ser likadant ut. Vi hade gått vilse. Totalt vilse.

Vi kom till ett träd som såg bekant ut. Visst hade vi väl gått förbi det tidigare på dagen? Jag var säker på att jag kände igen en viss vinranka, en särskild buske som blommade. Vad var det som hände? Vi gick ju rakt fram, varför verkade det då som om vi gick runt i cirklar?

Jag vet fortfarande inte hur det var.

Gafar och jag gick runt i djungeln i två veckor. Jag åt mango tills jag inte stod ut med att så mycket som se på en. Som tur var fanns det mycket annan mat också. Vi hittade vildbananer och då och då sötpotatis och andra knölar. Vi åt termiter, skalbaggar, larver, insekter. Vi hade växt upp i utkanten av regnskogen och visste att man inte kunde äta färgglada skalbaggar eller baggar med gaddar. Vi visste också att vi måste hålla fingrarna borta från växter med vita eller gula bär och med löv, som liknade treklöver, eller skyddades av taggar. Svampar rörde vi inte alls. Vi kände till att vissa svampar var dödliga och vågade inte chansa.

Vi drack allt vatten vi hittade. Ibland öste vi upp vatten med händerna ur gyttjepölar. På morgnarna slickade vi i oss daggen från växterna på marken. Andra växter gick det att pressa fram några droppar vatten ur, om vi klämde ihop dem som tvättsvampar. Men vi var alltid törstiga.

FLODEN VI MÅSTE ÖVER

Vi visste att det fanns en större flod någonstans i bygden, men vi hittade den aldrig. Det är ett av många olösta mysterier kring vår resa. Många år senare, när jag med hjälp av en karta försökte rekonstruera vår rutt, visade det sig att vi hade behövt ta oss över floden Shire åtminstone någon gång. Shire är en av Zambesiflodens större bifloder, och den är sällan smalare än femtio meter. Ändå såg vi den aldrig. Jag kan inte förklara det, men så var det.

Vi övernattade ofta i trän, fastbundna för att inte ramla ner. Vi tyckte att det var bättre att ta risken att falla än att sova på marken och utsätta sig för rovdjur, giftormar och horder av myror.

Det förvånar mig den dag som idag är att vi klarade oss utan allvarliga skador eller sjukdomar. Malaria var en risk. Den är ett stort problem i Moçambique och dödar tusentals barn varje år. Gafar och jag plågades ständigt av mygg och blev ofta bitna, men ingen av oss drabbades av så mycket som litet feber. Vi blev heller inte sjuka av allt smutsvatten vi drack. Det måste ha varit fullt av bakterier och inälvsparasiter, men vi klarade oss utan men. Gud måste ha hållit sin hand över oss.

Det värsta med resan var att vi inte visste var vi var. Jag saknade min familj, till och med min syster Maria. Jag undrade vad som hade hänt dem, om de levde och letade efter mig. Jag oroade mig för att Gafar och jag skulle bli kvar i djungeln under resten av våra liv utan att någonsin hitta andra människor att prata med. När jag först förstod att vi hade gått vilse, var jag rädd. Men efter ett tag var det enda jag kände ensamhet – en djup, mörk och överväldigande ensamhet.

EN NYSTART

Men så till slut, sent på eftermiddagen den fjortonde dagen, skymtade jag något på avstånd. "Titta!" skrek jag åt Gafar och pekade på en glänta i djungeln ett par hundra meter bort.

"Hus!" skrek han. "Människor!"

Vi började springa så fort vi kunde.

Våra vandringar hade tagit oss tvärs igenom Teteprovinzen i Moçambique till staden Vila Nova da Fronteira på gränsen till Malawi. När vi flämtande och flåsande kom ut ur djungeln stod en gammal man vid skogsranden. Han såg rätt vild ut med stort, vitt skägg och yvig, vit hårman, men när han fick syn på oss sprack hans ansikte upp i ett varmt leende, och han räckte ut handen för att hälsa på oss.

"Så skönt att ni äntligen kommer, killar", ropade han. "Jag har väntat på er."